

Aakjær:

Her har jeg stået i tusinde år,
sust for de slægter, der svinder og kommer,
nikket goddag til den brydende vår,
viftet farvel til den hastende sommer.

Vel er min ranke kun mager og tør,
lidt jeg kun yder til fadet og bøtten;
ringe jeg skattes af okser og køer,
men så desmere af sangeren, skytten (6).

Humlen drikker mjød af lyngens kande (7).

I tiåret 1911–20 blev lyngen benyttet 252 gange i 185 danske digteres poesi (8).

Gold er den jord, som lyngen bær', · guldhøst der ikke vanker *C. Hostrup* 1851; milevidt breder lyngen sit brune, · sit stærke tæppe; · hver gren er vreden, · i kamp mod stormen og regnen og sandet, · underlig dannet, · manende, sær som en rune *K. L. Aastrup* (9), er end lyngens pinde · runkne, små og stive, · lyngen fordrer intet, · kender kun at give *Niels Jeppesen* (10). Den røde lyng, beskeden, fin, · har kun en trofasthed som din. *Olaf Gynt* (11) – trives kun i fattig jord. · Som en villig arbejdstanke · klæder du den nøgne banke · med så skønt et blomsterflor *P. Lund* (12).

Se, hvor jeg blåner rødt og rødmer blåt · og klæder knøsen Jylland fuldt så godt · som mælkevejens sølvslæb himlens drot *Kaj Munk* (13). Nu bærer Himmelbjerget lyngens røde fløjelsjakke, · og der er liflig honning i hver halmhatskub *Harald H. Lund* (14), og lyngens ånde, kamfer-sød, · sin røgelse i nuet gød *Johannes V. Jensen* (15). Lyngen er et pragtfuldt tæppe, · blomster myldrer milevidt *H. C. Andersen* 1859. Lyngblomst på fattig jord! – Hør lærken lokker · med helligt budskab – vend dig nu mod syd. · Ring nu med millioner røde klokker. · Ring om din ædle armods rige fryd *Helge Rode* (16). Herligt at bygge, hvor lyngbusken gror, · og jorden er gul af okker. · Heden er øde og vidtstrakt og stor, · kalder med tusinde klokker *Aage Matthisson-Hansen* (17), lyngen [står] med kimende bjælder *Hans Hartvig Seedorff* (18), som fjerne klokker · ringer til ave · ved solfaldstide · er du, lille lynggren, · min klokkelyd · i september *Niels M. Gerard* (19).

Det er, som om et skær af kvæld · hen over ås og bakkehæld · i rosenfarver rinder – · et dæmpet, vemodsfuld farvel · til sommeren, der svinder. · Du skræmmes ej, men karsk og sund · du mildner høstens alvorstund · med venlig aftenrøde · og luller livet blidt i blund · med vuggetoner bløde *Otto C. Fønss* (20). Drømmen

slår telt på de ensomme steder, · hvisker i lyngsværens mil efter mil. · Hedens tungsindige spillemandsøj · blæser i suset sin triste skalmeje. · Ensomhed vandrer de luvslidte veje, · går som en ludende hund ved min hæl *Vilh. From Bartrumsen* (21). Lyngen stod der alene · som hår af en gammel mand *Jens August Schade* (22), og øverst en dusk lyng · med vredne greneslyng · og blomster, der kan gløde · af alt, som er forbi · og lyse en i møde · fra somrene, der døde, · i stuens stille hi. · En dag på Dannevirke · med røde blomsterstjerner · den stod imellem birke · med sus og sang i kirke, · med skær af blod og stjerner · og lyste langs vor sti *K. L. Kristensen* (23), bring lyng herind og lad · den stå som bed · for en uvisnelig samvittighed *Mogens Garde* (24).

Lyngens små træer står tyngt af sne. · Den, som er lille, kan kronerne se ... · Grenene krammer i luften tyst · som småbitte hænder imod et bryst, · lejres mod stammer, som fugleben · så tynde og faste, med gren ved gren *Poul la Cour* (25).

Hedens saga er til ende, · Blichers skønne, mørke egne · er slet ikke til at kende, · ploven vendes alle vegne *Aage Brandmose* (26). Fra nederlagets stund et råb vi mindes, · der længe lød det danske folk i møde: · »Hvad udad tabtes, det skal indad vindes« ... · For hedens skønhed folket fik lidt føde *Johs. Ursin* (27).

A. Ankerstrøm (28); Niels Jeppesen, Lyngen (10); P. Lund, Lyngblomsten (12); Valdemar Rørdam (29).

LITTERATUR: (1) 92 3,1908,85; (2) 833 29; (3) 247 1,1865,183; (4) 51c 6; (5) 754 28–45,90; (6) 1002b 16f; (7) 1002c 59; (8) 665k XII.2; (9) 1020 7; (10) 439c 16f; (11) 316e 54; (12) 424 nr. 16,1939; (13) 616c 54; (14) 561j; (15) 433v 136; (16) 776d 38; (17) 585e 34; (18) 821g 65; (19) 300 26; (20) 283d 137f; (21) 50 62; (22) 801 69; (23) 490i 32f; (24) 294d 8; (25) 133 112f; (26) 98b 46; (27) 943 20; (28) 34b 7f,9,14,18f; (29) 417 1915,602.

Klokkelyng, *Erica tetralix*

Dværgbuskens 10–30 cm høje, spinkle grene har kranstillede, nåleformede blade, de nikkende, rosenrøde, smalt krukke- eller klokkeformede blomster er samlet i tætte skærme øverst på grenene. Meget almindelig i vest- og midtjyske hedemoser, hist og her i NSjælland og på Bornholm.

Klokkelyng 1800ff i Jylland, *moselyng* 1796–1900, *kopatte* 1804ff, Jylland efter de hængende blomsters form og farve, *kopattelyng* Sønderjylland; *karbørstelyng* NJylland 1811ff, VJylland 1861, Sønderjylland o. 1870ff, *karbørsteris* Salling o. 1870 efter anvendelsen, se nedenfor; *prallyng* 1832, *komule* Ringkøbingegnen o. 1870 er vel påvirket af navn til rundbælg og engblomme, hvis blomst kan ligne en lukket komule; *kattefod* Silkeborgegnen o. 1970, *katterædder* Mors og Silkeborg o. 1880 (rædder = testikler) efter blomstens form og stilling; *lyngmandsblomst* og *herremandsblomster* VJylland 1880–o. 1900 efter blomstens bukseposede form; *fennek-*, *finnek-*, *fænikelyng*, *-ris* og *fænnike* Sønderjylland o. 1880, *fænnik* = lille fane, banner (jf. fænnik), de skråthængende blomster kan ligne en kort vimpel; *tøjlyng* og *foderlyng* Varde o. 1900, *adamsblomst* Lemvigegnen, uvist hvorfor; *lyngblomst* Mors.

LITTERATUR: 689 1,545–47; 634 16854.

ANVENDELSE

Klokkelyngens tynde grene egner sig bedre end hedelyngens og revlingens til lette og fine karbørster, ombundet med afbarkede rødder af gråris (pil), og er som sådan meget benyttet (1). Planten giver også brændsel og tækkemateriale (1800; 2).

Færøerne (1800): hvor den gror massevis, kan fårene selv i strenge vintre leve af de lyngtoppe, der rager op over sneen. Bruges til røgning af kød (3).

Klokkelyng, som arvet silke · er din stængel gråliggrøn, · blostret blegt som falmet fløj – · véd du selv, hvor du er køn? *K. L. Aastrup* (4). *Niels M. Gerard*, Klokkelyng (5).

LITTERATUR: (1) 739 2,1800,577; 634 15149 (Thy), 15446 (Branderup); 631b 1945,20 (VJyll.); (2) 739 2,577; (3) 518 192; (4) 1020b 56; (5) 300 11.

Melbær, *Arctostaphylos uva-ursi*

Den liggende, langt omkringkrybende og rigt forgrenede busk har læderagtige, ægformede og glinsende mørkegrønne blade, blegrøde blomster i nikkende klaser og røde, hvidmelede »bær« (stenfrugter). Alm. på heder i V og MJylland, mangler mod øst.

Melbær 1688ff, i flere stednavne: Melbærbjerg

Klokkelyng.
Flora Danica,
1764.